

2010:32

Norra Mellby kyrka

Antikvarisk medverkan, 2010

Jimmy Juhlin Alftberg

Regionmuseet
Kristianstad
Landsantikvarien i Skåne

Rapport 2010:32

Norra Mellby kyrka

- renovering av vapenhusets tak

Antikvarisk medverkan, 2010
Norra Mellby socken, 1090
Hässleholms kommun
Skåne län

Jimmy Juhlin Alftberg

Regionmuseet Kristianstad Landsantikvarien i Skåne

Kristianstad
Box 134, Stora Torg
291 22 Kristianstad
Tel 044 – 13 58 00 vx, Fax 044 – 21 49 02

Lund
Box 153, St Larsomr. Byggnad 10
221 00 Lund
Tel 046 – 15 97 80 vx, Fax 046 – 15 80 39

www.regionmuseet.se

© 2009 Regionmuseet Kristianstad / Landsantikvarien i Skåne
Rapport 2010:32
ISSN 1651-0933

Omslagsfoto: Vy mot SV, under slutfasen av arbetet.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, Gävle. Dnr 507-99-502.

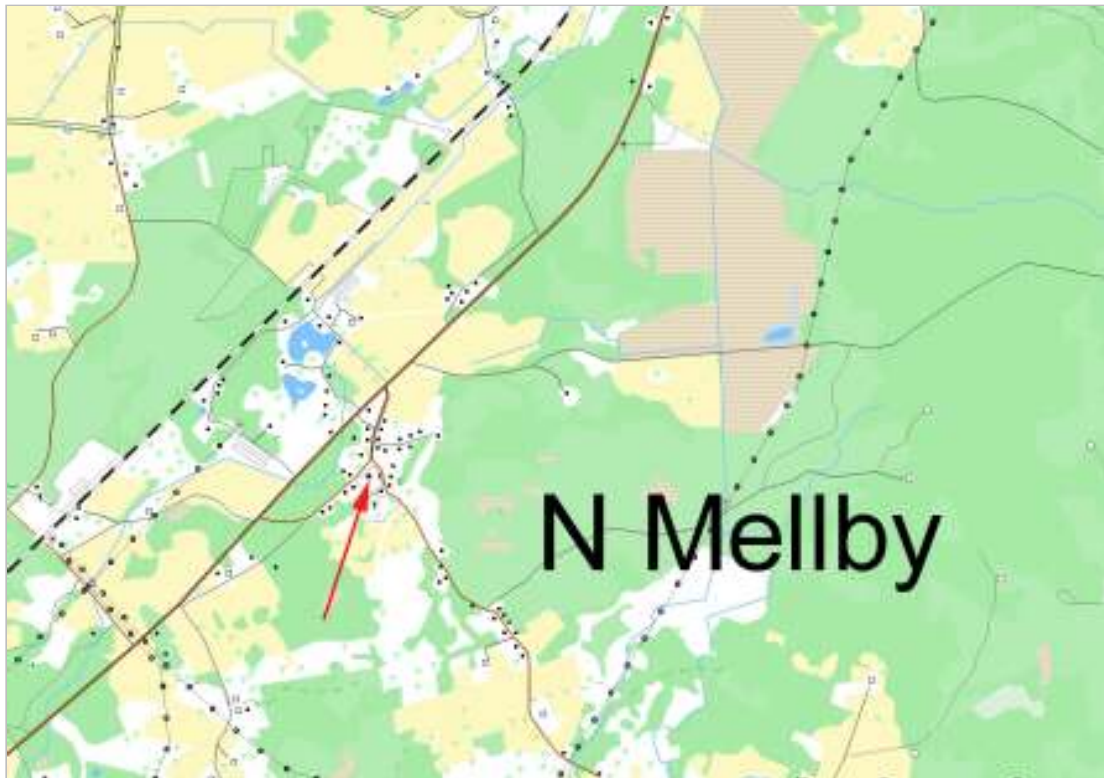
Norra Mellby kyrka - renovering av vapenhusets tak

Innehåll

Sammanfattning	5
Administrativa uppgifter	5
Utförda åtgärder	5
Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder	6
Avvikelser från handlingarna	7
Iakttagelser under restaureringen	9
Övriga handlingar med relevans för arbetet	9

Hälsleholms kommun, Norra Mellby ungefärligt markerat

Del av Norra Mellby socken, Norra Mellby kyrka markerad

Sammanfattning

Vapenhusets tak har totalrenoverats genom att nytt undertak med tillhörande läkter etc har lagts samt att takpannorna bytts mot nya likt befintligt utförande. Vissa justeringar har vidtagits på bägge takfallens takfot pga tidigare undermåligt utförande.

Administrativa uppgifter

Objekt	Norra Mellby kyrka
Socken	Norra Mellby
Kommun	Hässleholm
Regionmuseets dnr	K12.30-272-08, 1090
Länsstyrelsens beslut	2008-09-05 (dnr 433-52066-08)
Byggherre/beställare	Norra Mellby kyrkliga samfällighet
Huvudentreprenör	B&G Bygg AB
Underentreprenör	Vinslövs plåt
Antikvarisk medverkan	Jimmy Juhlin Alftberg
Byggnadstid	Sommaren 2010
Antikvarisk slutbesiktning	2010-06-29, samt kompletterande fotografering 2010-08-17

Utförda åtgärder

Det befintliga undertaket av takstickor lagades genom byte av trasiga stickor mot nya av gran i utförande likt befintliga (ca 40 x 9 cm, ca 3 mm tjocka). Nya takstickor blötlades i sedvanlig ordning innan uppsättning. Därefter täcktes sticketaket till sin helhet med takmasonite, fäst på ny ströläkt. På masoniten fästes ny bärläkt. I samband med arbetet på undertaket skarvades en sparre på västra takfallet. De gamla förbrukade takpannorna ersattes med nytillverkade i utförande likt befintliga, Vittinge enkupiga (se vidare under Avvikelser från handlingarna). Takpannorna fästes med rostfria klamrar. Nockpannorna fogades i enlighet med tidigare utförande mot takfallen med kalkbruk. I samband med att takpannorna tagits bort kunde läckaget mot långhuset åtgärdas genom infällning av inskottsplåt av bly, formad efter pannorna – allt enligt bygghandlingarna. Vid mötet mellan vapenhuset och långhuset, under blyplåtarna, lades även en extra plåtförstärkning. De upphuggna murytorna putsades igen med kalkbruk och avfärgades i vitt. Samtligt kalkbruk som användes var av hydraulisk, platsblandad sort (Jurakalk, Målarkalk AB). Vindskivorna, vattbrädorna och takfotsbrädorna, vilka befanns vara rötskadade, ersattes mot nytillverkade av sågad fur. Fästning skedde med blanka spik och all skarvning utfördes med sneda skarvar. Samtliga nya trädetaljer ströks med linoljefärg (Enetorpets) i mörkbrun kulör (NCS 7010 Y70R). Ovanpå vattbrädorna lades en täckplåt med mindre utfall mot takpannorna. Hängrännorna av koppar återanvändes i sin helhet och monterades likt tidigare utförande. Rännornas krokar, vilka befanns vara utslitna och tekniskt undermåliga, byttes mot nya av koppar (13 st per sida).

Lagning av sticketak pågår.

Rötskadad spärre, västra takfallet.

Lagning av undertaket vid anslutningen mot långhuset, västra takfallet.

Kulturhistorisk bedömning av utförda åtgärder

Arbetet är väl utfört i enlighet med byggnadens egna förutsättningar samt i enlighet med intentionerna i Länsstyrelsens tillståndsbeslut. Hantverkarna har vidare uppvisat stor förståelse för de antikvariska aspekterna. Sättet att lägga masonite som undertak bedöms inte ha inverkat negativt på byggnadens kulturhistoriska värde eftersom det underliggande, ursprungliga sticketaket bevarats.

Avvikelser från handlingarna

Vid arbetets start kunde det konstateras att flertalet takpannor var i så pass dåligt skick att det ur antikvarisk synvinkel inte gick att motivera ett återläggande. Detta faktum gjorde sig gällande dels när pannorna togs ned dels när de därefter skulle tvättas. De pannor som bedömdes vara i nöjaktigt skick räckte heller inte till att täcka ett av takfallen, varför antikvariskt medverkande godkände att nya takpannor av lika utförande lades på taket. Åtgärden bedöms inte ha påverkat kyrkans kulturhistoriska värden negativt eftersom de gamla pannorna var av vanlig standardsort. De äldre pannor som bedömdes kunna fylla sin funktion bevarades som reservmaterial till långhusets tak.

Efter ett inledande uppstartsmöte den 19 mars 2010 beslöts att restaurera och iordningställa det befintliga undertaket genom byte av rötskadade takstickor. Så skedde också successivt efterhand som den gamla takpappen avlägsnades. Det visade sig emellertid att spikningen till den nya underlagspappen skulle komma att punkera stora delar av de nya takstickorna – vilket även hade skett då den tidigare pappen lades. Därför togs beslutet att i stället lägga takmasonite som undertak.

I samband med att nockpannorna fogades lades en remsa av galvaniserat hönsnät mellan nocken och nockbrädan för att skapa armering åt kalkbruket. Åtgärden bedöms ha ökat fogningens livslängd avsevärt.

Armeringsnät under nockpannorna.

Extra skyddsplåt mot långhuset.

Östra takfallet tvättas efter arbetet.

Pannorna fästa med rostfri klammer.

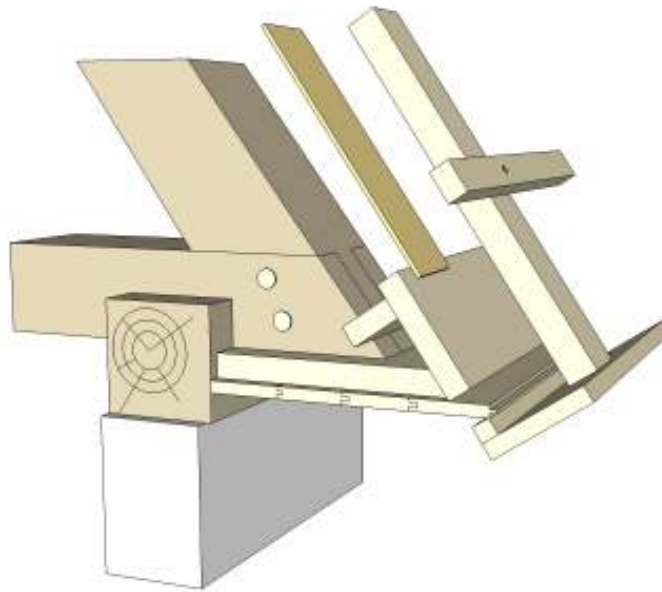

Vapenhusets västra takfall efter arbetet. Notera den takpanneformade blyplåten, fogningen av nockpannorna samt hängrännans nya krok. Åskledaren har återfästs på nocken. Foto Anders Bratt, 2010.

lakttagelser under restaureringen

Det tidigare yttertaket, som fanns innan takpannor först kom på plats på vapenhuset, utgjordes av listtäckt takpapp. Sannolikt har det underliggande sticketaket utgjort ursprunglig takavtäckning – dock kan detta ha blivit bytt flera gånger.

Bägge takfallens takfot visade spår efter minst två olika sentida generationer takarbeten. Konstruktionen var undermålig och utgjorde direkt orsak till de omfattande träskadorna. Under årets arbete modifierades därför konstruktionen något för att säkerställa avvattningen, dvs mindre distanser sattes bakom den snedställda takfotsbrädan.

Ritning på den undermåliga takfotskonstruktionen (OBS ej skalenlig). Kondensvatten, in-trängande regn och yrsnö har ej kunnat avvattnas, utan har ackumulerats ovanpå takfotsbrädorna, vilka var starkt rötskadade. Någon luftning har ej heller kunnat ske.

Övriga handlingar med relevans för arbetet

- 2008-07-11 Norra Mellby pastorats tillståndsansökan
- 2008-08-12 Länsstyrelsens remiss
- 2008-08-29 Regionmuseets yttrande
- 2008-09-05 Länsstyrelsens tillståndsbeslut
- 2010-03-19 Byggstartsmöterprotokoll

Kristianstad 2010-08-18

Jimmy Jublin Alftberg

Regionmuseets rapportserie 2010

Kulturmiljö

1. Vä 2:107, Vä sn, FU, Anders Edring, 2009
2. Villa Petterssons trädgård – en restaurering, Svalöv sn, AK, Anna Rabow, 2008
3. Marsvinsholms slott – renovering av balustrader, Balkåkra sn, AK, Kristina Nilén, 2008
4. Gravfältet i Färlöv, Färlövs sn, FU + UN, Tony Björk, 1995 – 2005
5. Glimmebodagården – taktäckning, Brösarps sn, AK, Emelie Petersson, 2009
6. Gylstorp. Medeltida odlingslämningar i Visseltofta sn, FU, Tony Björk & Brita Tronde, 2009
7. Väsby kyrka. Bland taklagare och takläggare, Väsby sn, AK, Petter Jansson, 2009
8. Odyssé längs Skånes kuster. Kust och Historia i Skåne. Bertil Helgesson, 2010
9. Övedskloster – restaurering av terrassmuren, Öved sn, AK, Kristina Nilén, 2007-2008
10. Stångby kyrka – utvändig renovering, Stångby sn, AK, Cecilia Pantzar & Kristina Nilén, 2005-2006
11. Kristianstads station – antikvarisk förundersökning, Kristianstad, AF, Emelie Petersson & Heikki Ranta, 2010
12. Allhelgonakyrkan i Lund – utvändig restaurering etapp I, Lunds socken, AK/AM, Petter Jansson, 2009
13. Hotade arter och byggnader –tips och råd vid byggnadsvård. PJ, Nils-Otto Nilsson & Åsa Jakobsson, 2009-2010
14. Människan och landskapet –Metodutveckling, etnobiologi för kulturmiljövård. PJ, Åsa Jakobsson, Anki Karlsson & Cissela Olsson, 2010
15. Vrams Gunnarstorps slott – utvändiga arbeten, Bjuvs sn, AK, Emelie Petersson, 2009
16. Ballingstorpsgården, Kviinge sn, AK, Emelie Petersson, 2010
17. Renovering av stenvalvsbro vid Öveds kloster, Öved sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
18. Mörarps kyrka – invändig renovering och konservering, Mörarps sn, AK, Lotta Eriksson, 2010
19. Tullstorpsåprojektet, Trelleborgs kn, KA, Bertil Helgesson & Cissela Olsson, 2010
20. Örnäs – arbeten 2009 – 2010, Örkened sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
21. Örtofta slott vid Bråån – kulturhistorisk utredning i samband med våtmarksprojekt, Örtofta sn, Kristina Nilén, 2010
22. Övedsklosters alléer. Öveds sn, PJ, Patrik Olsson, 2010
23. Sporrakulla gård 2010 – tak- och timmerarbeten, Glimåkra sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
24. Gamla begravningsplatsen i Kristianstad, Kristianstad sn, DK, Lotta Eriksson, 2010
25. Tomelilla Byagård – takarbeten 2010, Tomelilla sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
26. Tomelilla Byagård – fasadarbeten 2010, Tomelilla sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010
27. Silversmedjan Kv Vapenbrodern 8, Kristianstad, Kristianstads sn, AK Katarina Olsson, 2008
28. Fjälstorps småskola – ommålning av fasad, AM, Helene Stalin Åkesson, 2010
29. Bälteberga Korsvirkeshuset – utvändig renovering, Ottarps sn, AK, Kristina Nilén, 2008-2009
30. Ilstorps kyrka – fönsterarbeten, Ilstorps sn, AK, Lotta Eriksson, 2009 – 2010
31. Heliga Trefaldighetskyrkan – tillbyggnad och invändig ombyggnad, Kristianstad sn, AM, Lotta Eriksson, 2009 – 2010
32. Norra Mellby kyrka – renovering av vapenhusets tak, Norra Mellby sn, AM, Jimmy Juhlin Alftberg, 2010

Förkortningar:

AF-antikvarisk förundersökning
AK- antikvarisk kontroll
AM- antikvarisk medverkan
AU-arkeologisk utredning
DK- dokumentation, övrigt
FU- arkeologisk förundersökning
KA- kulturhistorisk analys
MD-murverksdokumentation
OU- osteologisk undersökning
PJ- projektrapport
VP-vårdplan
UN- arkeologisk undersökning
BD- byggnadsdokumentation
BAD-byggn-ark-dokumentation
BMU-byggnadsminnesutredning

